

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 140/2025
24.07.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца Републике Србије, Министарство финансија, Пореска управа, Филијала Савски венац, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, против туженог „Привредна банка Београд“ а.д. у стечају из Београда, ради утврђења потраживања, одлучујући о ревизији тужиоца и ревизији туженог изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж 4310/23 од 05.12.2024. године, у седници одржаној дана 24.07.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ ревизија тужиоца и ревизија тужене изјављене против пресуде Привредног апелационог суда Пж 4310/23 од 05.12.2024. године, као неосноване.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 4310/23 од 05.12.2024. године одбијене су као неосновне жалба тужиоца и жалба туженог и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 6531/21 од 23.05.2023. године којом је у ставу I делимично усвојен тужбени захтев те је утврђено потраживање тужиоца према туженој у износу од 19.136.137,94 динара са затезном каматом од 28.10.2013. године до исплате, у ставу II одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди потраживање према туженој у износу од 135.820.634,43 динара са каматом од 28.10.2013. године до исплате, те је одлуком из става III обавезан тужилац да туженој накнади трошкове поступка у износу од 760.572,00 динара.

Против другостепене пресуде у делу у ком није успео, односно става II и III, благовремену ревизију улаже тужилац па у смислу образложених навода ревизије предлаже да се у побијаном делу одлука преиначи.

Против другостепене пресуде, дела којим је потврђена првостепена одлука у усвајајућем делу тужбеног захтева, благовремену и дозвољену жалбу улаже тужени, са предлогом да се одлука преиначи.

Испитујући побијану пресуду у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку Врховни суд налази да су ревизије неосноване.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена апсолутно битна повреда из одредбе члана 374. став 2. Закона о парничном поступку на коју овај суд пази по службеној дужности. Насупрот наводима ревизије тужене, побијана пресуда није

захваћена ни битном повредом из одредбе чл. 374 ст. 1 а у вези чл. 8 и чл. 232 Закона о парничном поступку на коју се неосновано указује. Напротив, побијана одлука заснована је на чињеничном стању које је утврђено оценом доказа извршеном од стране првостепеног суда који је и спроводио доказни поступак. Отуда, битна повреда на коју се указује није могла бити учињена пред другостепеним судом. Оваквим наводима суштински се оспорава утврђено чињенично стање на ком су нижестепене одлуке засноване. Међутим, погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање није дозвољен ревизијски разлог у смислу одредбе чл. 407 ст. 2 Закона о парничном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, на основу извештаја Народне банке Југославије о коришћењу девизних средстава из сиве емисије и куповини девизних средстава по званичном курсу Народне банке Југославије када је курс на међубанкарском тржишту девиза био виши од званичног курса Народне банке Југославије у периоду од 1990. до 2000. године, а на основу Закона о једнократном порезу на екстра доходак и екстра имовину стечену искоришћавањем посебних погодности („Службени гласник РС“, бр. 36/01), код туженог је дана 06.06.2002. године извршена пореска контрола о чему је сачињен и записник. Истим записником је утврђено да је тужени остварио екстра доходак у укупној основици од 1.462.203,17 ДЕМ. Приликом сачињавања записника констатовано је (белешком) да је порески обвезник упознат са чињеничним стањем али да због обимне документације није успео да, у току поступка, у потпуности оправда непостојање исказане обавезе. На сам ток поступка контроле и спроведене радње није имао примедбе. Истог дана Републичка управа јавних прихода, Одељење за утврђивање и наплату јавних прихода Савски венац донела је решење број 431-219/02 којим се туженом утврђује једнократни порез у износу од 618.589,82 ДЕМ, обрачунат на пореску основицу од 1.462.203,37 ДЕМ, па је тужени обавезан да утврђени једнократни порез плати, у износу од 19.136.137,94 динара, у року од 15 дана од дана достављања првостепеног решења уз напомену да је износ обавезе у валути ДЕМ прерачунат по средњем курсу НБЈ на дан доношења решења. Нема доказа да је наведено решење достављено пореском обвезнику, туженом. Поступак стечаја над туженим отворен је 28.10.2013. године. Тужилац је пријавио потраживање у утуженом износу и то: 58.999.339,31 динара (од чега 7.286.028,73 динара на име главног дуга и 51.713.310,58 динара на име камате) по основу једнократног пореза по основу коришћења средства примарне и сиве емисије новца у финансијским трансакцијама, као и износ од 95.957.433,06 динара (од чега 11.850.109,21 динар на име главног дуга и 84.107.323,85 динара на име обрачунате камате), а по основу једнократног пореза по основу куповине девиза по званичном курсу НБЈ у ситуацији када је тржишни курс био виши. Потраживање му је оспорено након чега је покренуо парницу. Из налаза и мишљења вештака и дописа које је тужени неспорно проследио Управи јавних прихода у дане 01.04.2002. године, 08.04.2002. године и 25.06.2002. године, је утврђено да на није стављена конкретна примедба на утврђену основицу за опорезивање по свакој закључници нити је дато образложење тврдњи о томе да није стечен екстра профит. Нацрт решења је, у складу са дописом централе Пореске управе од 23.02.2004. године, дат на читање централни Пореске управе и на сагласност комисије Владе Републике Србије за испитивање злоупотреба у области привеле и финансијског пословања. Повратна информација филијали од стране Владе Републике Србије није дата. Најзад из налаза вештака се утврђује да из документације коју је тужени доставио не произилази основаност оспоравања стања утврђеног записником.

Полазећи од одредби члана 2. став 1., члана 3. став 1. тач. 1. и 2., члана 4. и члана 19. и 31 Закона о једнократном порезу на екстра доходак и екстра имовину стечене искоришћавањем посебних погодности, првостепени суд закључује да предметно потраживање не застарева. Затим, оценом доказа закључује да на страни тужене постоји пореска обавеза на име једнократног пореза који није плаћен, да је тужилац евидентирао обавезу од 154.956.772,37 динара у који износ улази и углавничена камата од 01.01.2003. године па до 28.10.2018. године и да је основан захтев у делу који се односи на главни дуг од 19.136.137,94 динара на који износ има право на законску затезну камату почев од дана отварања поступка стечаја 28.10.2013. године до исплате. Образлаже и да повериоци, сагласно одредби члана 85. став 3. Закона о стечају, имају право на камату за период након отварања стечајног поступка без обзира да ли су исто потраживање пријавили односно да им она припада по самом закону.

Другостепени суд, како наводи на страни 5. одлуке, у целости прихвата разлоге првостепеног суда. Датим разлозима првостепеног суда додаје и то да је записником тужиоца од 06.06.2002. године утврђена пореска основица, да је записник тужени уредно примио, те да чињеница да му решење није уручено не значи да обавеза не постоји.

Ревизијом тужиоца оспорава се закључак нижестепених судова о делимичној неоснованости тужбеног захтева наводима да је записником од 06.06.2002. године, у чијем је сачињавању учествовао, тужени упознат са предметном обавезом те да је тада, у складу са одредбом члана 324. Закона о облигационим односима, дошао у доцњу.

Са друге стране тужена ревизијом истиче да се записник не може сматрати јавном исправом нити он може представљати супститут за решење којим се утврђује пореска обавеза. Посебно истиче да су нижестепени судови погрешно применили одредбу члана 31. наведеног закона у погледу истакнутог приговора застарелости. Указује и да тужилац у пријави потраживања није тражио камату после отварања поступка стечаја, нити је о истој одлучивано, те да самим тим нису постојали услови за вођење парнице о наведеном делу потраживања.

Ревизије су неосноване.

Из утврђених чињеница произлази да су се код тужене стекли услови за обрачун једнократног пореза на екстра доходак и екстра имовину због коришћења средстава примарне и сиве емисије новца у финансијским трансакцијама односно куповине девиза по званичном курсу Народне банке Југославије у ситуацији када је тржишни курс био виши, Такве трансакције јесу предмет опорезивања у смислу одредбе члана 3. став 1. тачка 1. и 2. Закона о једнократном порезу на екстра доходак и екстра имовину стечене искоришћавањем посебних погодности. Даље, на туженом је, сагласно одредби члана 13. став 1. истог прописа, био терет доказивања тврдње да је доходак остварен односно имовину стечена под условима и на начин који искључују настанак пореске обавезе из члана 1. тог закона. Према стању у списима тужена то није учинила ни у поступку утврђивања пореза, па ни у овом парничном поступку.

Предметна врста пореза регулисана је посебним законом (*lex specialis*) - Законом о једнократном порезу на екстра доходак и екстра имовину стечене искоришћавањем посебних погодности („Службени гласник РС”, бр. 36 од 22. јуна 2001, 18 од 12. априла 2002 - СУС, 72 од 28. септембра 2011 – УС), а који је донет у свему у складу са одредбама чл. 142е и 142ж тада важећег Закона о основама пореског система („Службени лист СРЈ“ 30/96...23/02. Истим је уведен једнократни порез на екстра доходак и екстра имовину која је стечена искоришћавањем посебних погодности, као ванредни приход буџета Републике

(члан 1.). У одредби чл. 2 уређен је предмет опорезивања а у чл. 3 трансакције из којих настаје предмет опорезивања.

Одредбом члана 31. предвиђено је да одредбе о застарелости из пореских закона не примењују се у поступку утврђивања и наплате једнократног пореза. Даље, прелазним одредбама Закона о пореском поступку и пореској администрацији (Службени гласник РС бр. 80/02 од 26.11.2002. године ...) није предвиђен престанак примене одредбе о застарелости из Закона о порезу на екстра доходак и екстра имовину стечену искоришћавањем посебних погодности. То значи да се у поступку утврђивања и наплате овог једнократног пореза примењује одредба члана 31. Закона о једнократном порезу на екстра доходак и екстра имовину стечене искоришћавањем посебних погодности. Даље, супротно наводима тужене као ревидента, Одлуком СУС У бр. 148/01...– Сл. Лист СРЈ 17/2002 није оцењено да одредба чл. 31 наведеног прописа није у складу са Уставом већ да иста одредба "у делу који се односи на непримену Закона о облигационим односима" није у складу са Уставом СРЈ.

То свакако не значи могућност да се институт застарелости овог потраживања регулише путем Закона о облигационим односима. Прво, из садржине наведене одлуке СУС бр. У бр. 148/01...– Сл. Лист СРЈ 17/2002 произилази да је иста донета на темељу закључка о формалној несагласности са Уставом, да делу одредбе о непримени Закона о облигационим односима није место у наведеном закону јер се истим уређују фискални правни односи који сападају у јавноправне док Закон о облигационим односима регулише приватноправне односе, да је одредба непотребна јер Закон о основама пореског система (који је важио у време доношења Закона о једнократном порезу на екстра доходак и екстра имовину стечене искоришћавањем посебних погодности) не садржи одредбе о застарелости тако да порески закони то питање могу самостално уређивати те да се питање застарелости има решавати према природи предмета опорезивања. Зато, имајући у виду одредбу чл. 31 које је остала на снази непромењена и након ступања на снагу Закона о пореском поступку и пореској администрацији, као и природу обавезе као стечене искоришћавањем посебних погодности, по становишту Врховног суда ова пореска обавеза не застарева.

Наводи тужене да се обраћала тужиоцу још пре сачињавања записника са захтевом за ослобођење односно "неподвођење под обавезу плаћања" те да је куповала девизе искључиво за своје комитентне, нису од утицаја обзиром да је у току поступка утврђено постојање обавезе, основица исте, као и да тужена није у складу са теретом доказивања из одредбе чл. 13 Закона доказала да је имовину стекла на начин који искључује примену закона.

Тачно наводи тужена да записник не може представљати супституат за решење али из побијане одлуке и не произилази такав закључак нижестепених судова. Међутим, записник може бити доказ на околност постојања обавезе која, сагласно реченом, не застарева. Достава решења може бити од утицаја на доспелост а у овом случају ни то није од утицаја код чињенице да се сагласно одредби чл. 81 ст. 1 Закона о стечају даном отварања поступка стечаја све обавезе стечајног дужника, а то је овде тужена, сматрају доспелим.

Најзад није основан ни навод ревизије туженог да није било места одлучивању о камати која није пријављена, будући да се ради о камати по одредби чл. 85 ст. 3 Закона о стечају која повериоцима припада по самом закону, ако буде расположивих средстава по намирењу свих обавеза, која се обрачунава по стопи коју прописује Закон о висини стопе

затезне камате независно од врсте обавезе (пореска или не) и независно од исплатних редова свим повериоцима сразмерно. Дакле и не мора да се пријави.

Неприхватљиви су наводи ревизије тужиоца према којима је тужена у доцњи од сачињавања записника којим је била упозната са обавезом. Ово је супротно одредби чл. 19 Закона о једнократном порезу на екстра доходак и екстра имовину стечене искоришћавањем посебних погодности који прописује да је порески обвезник дужан да порески дуг измири у року од 15 дана од дана достављања првостепеног решења. Дакле није у обавези да га плати пре тога. Како нема доказа да је решење туженој достављено, то рок за измирење није почео да тече пре отварања стечаја.

Следом изнетог Врховни суд је закључио да су ревизије неосноване па је применом одредбе чл.414 Закона о парничном поступку одлучио као у изреци.

Како нису успеле у поступку по ревизији то им трошкови поступка по ванредном правном леку не припадају.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**